

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Seks komedier", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 514.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796475370576/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

- og omhandlende Æneas' rejse fra (det faldne) Troja til Rom (hvis verdensherredømme han skal grundlægge), er D. Karthagos dronning, hos hvem han opholder sig en tid, og som forelsker sig heftigt i ham (1. og 4. bog). Holbergs (naturligvis bevidste) sammenblanding af Odysseus' og Æneas' rejse- og elskovsventyr er nærliggende. – *Kejser Asverus*: A(ha)sverus er navnet på »den evige (vandrende) jøde« = »Jerusalems skomagere«, der iflg. en apokryf (ikke-bibelsk) tradition tjente til forøgelse af Jesu lidelser op til korsfestelsen og til straf skulle vandre i evighed; at forlene en A. med kejserværdighed er et led i travestiens kultursammenblanding (jvf. n.t.s. 133 og 134 ovenf.). – *Tiresius*: (gr.: Teiresias) i gr. mytologi en blind spåmand, forekommer i *Odysseen* (se n.t.s. 133).
- 135** *Prologus*: prolog, her: forspil; handlingen heri, »stridens æble« og Paris' dom, er fra den gr. myt. – *Iris*: i gr. myt. personificering af regnbuen og Heras (se flg. note) sendebud. – *Junonis*: lat.: Junos; Juno er det lat. navn for gr.: Hera, Zeus' (se n.t.s. 135 ndf.) hustru. – *Mercurii*: lat.: Merkurs; Merkur er det lat. navn for gr.: Hermes, gud for alt, hvad der kræver snilde og list, fx. handel og tyveri, samt guderens sendebud. – *Jupiter*: det lat. navn for gr.: Zeus, den øverste gud. – *jalousie* (...) *Nymfhe eller Hyrdinde*: Zeus' elskovsventyr med jordiske kvinder er i gr. myt. ligeså grundigt bevidnet som Heras deraf følgende jalousi. – *Nymfhe*: nymferne er i gr. myt. sekundære guddomme for naturen, knyttet til et bestemt element eller en bestemt lokalitet. – *Plutonis*: lat.: Plutos; Pluto er det lat. navn for gr.: Plouton, dødens og underverdensens gud. – *Plutonis møncke Boellig*: dødsriget. – *11 Junii*: terminsdagen. – *som*: eftersom.
- 136** *fornedelst*: på grund af. – *Morer(s)*: nordafrikanere (negre og maure-re). – *Landemercke*: landområde, grænse(r). – *America*: anakronisme; det amer. kontinent var ukendt i Europa indtil Columbus' landgang i Vestindien 1492. – *Pallas*: i gr. myt. var P. (Athene; lat.: Minerva) visdommens gudinde. – *Venus*: det lat. navn for gr.: Afrodite, kærlighedens gudinde i gr. myt. – *Jupiter kastede (...) et Guld-Æble*: se n.t.s. 135; i den gr. myt. var det ikke Jupiter, men stridens gudinde Eris, der kastede det famøse æble, der skabte gudindernes rivalisering og dermed fremkaldte den trojanske krig. – *den 13 hujus*: den 13. dennes, i denne måned (lat.); anakronistisk datoangivelse, som bygger på den såk. gregorianske kalender, der lanceredes i slutningen af 16. årh.; »hujus« (dennes) er kancellistil – i en antik guddoms mund! – *Fruentimmer*: kvinder. – *ogsaa*: end. – *en Rem udi Huden*: en rem af huden, lidt af samme skavank. – *uden Appel*: uden at kunne (ville) indanke sagen for en højere instans. – *forpikkede*: heftigt opsatte. – *oppebie*: afvente. – *Nedkomst*: nedfart fra Olympien (de antikke guders bolig). – *Durchleuchtighed*: forvanskning af ty:

- Durchlauchtigkeit: højhed (durchleuchtig; gennemsigtig!); titel anvendt i tiltale til ty. fyrster, altså en anakronisme, da det ty.(rom.) kejserrige først grundlagdes med Karl den Stores kroning i 800. – *Ducater*: guldmønter, som anvendtes i en række stater, bl.a. Da., hvor 1 dukat på komediens opførelsestid var = 2 rigsdaler, se n.t.s. 11. – *offererer*: tilbyder. – *Vølgeful*: forvansket ty.: Wohlgefallen: behag, gunst. – *Mademoiselle*: fr.: frøken. – *adresseret sig*: henvendt sig.
- 137 *Hollandske Ducater*: regnedes for jævngode med de da., se ovenf.; anakronistisk, da en selvstændig statsdannelse Holland (= Nederlandene) med egen mønt først var en kendsgerning med fredsslutningen med Spanien i 1648. – *Henseende*: hensigt. – *Skionsomhed*: dømmekraft. – *ligne (...) mod*: afveje mod. – *Raisons*: fr.: grunde, argumenter. – *Opmand*: person, som efter de impliceredes eget valg afgør en strid. – *Adriener*: folderige slæbekjoler; disse blev moderne omkr. 1700 i samfundets højere lag. – *vederfare*: hædt. – *Ihre Durchleuchtigkeiten (...) Frauen!*: ty.: Deres højheder mine nådigste fruer; om tiltalen D. (i denne form), se n.t.s. 136. – *Ansigtighed*: komisk-forskrædet abstrakt nydannelse i precios eller »ziirlig« (barok-) stil for: ansigt(ets art).
- 138 *ma Sœur*: fr.: min søster, »min godes«. – *Maren Skolemesters*: kvindenavn + professionsbetegnelse i ejefald angiver hustruen til en indehaver af pågældende profession, her altså en lærerkone ved navn Maren; M.S. antyder en snerpet, overkorrekt kvinde. – *peene*: sippe, snerpede. – *I (...) Ære (...) tale med*: »I skulle mødig snakke«. – *Vulcanus (...) Tæmper Retten*: Venus/Afrodite var hustru til V./Hefaiestos, som hun bedrog flere gange, bl.a. med krigsguden Mars/Ares; tæmperretten var en da. domstol, oprettet i 16. årh., for ægteskabssager; på komediens opførelsestid udgjordes den (for Sjælland) af konsistorium ved Kbh.s Universitet. – *Historier (...) Mars (...) Officiers*: se foreg. note. – *Officiers*: officerer. – *trodses*: udfordret (til at hævde el. bevise noget, som man mener at kunne tilbagevise). – *giøre (...) Afbigt*: bede om tilgivelse. – *Tingsstude*: nedsættende betegnelse for advokater (prokuratorer), der bruger ufine tricks. – *gout*: fr.: smag.
- 139 *Dyd*: retsindighed og dygtighed. – *Velbaarne*: titel i tiltale til højstående (opr. og især adelige) personer. – *Documenter*: bevismateriale. – *Kjendelse*: kundskab. – *Tæring*: fortæring. – *Rdlr.*: rigsdaler, se n.t.s. 11. – *Christianshavns Kirke*: Vor Frelser Kirke på C. i Kbh. blev (omkr. 1690) opført delvis for bøder idømt ved Højesteret, og kirken nød fortsat godt af visse bøder herfra. – *Fruentimmer (...) Trojanske Rige til Undergang*: med denne forbandelse spår Juno om den trojanske krig og dens udfald, jvf. n.t.s. 133 og 134.
- 140 *Serviteur (...) Messieurs*: fr.: ydmygste tjener, mine herrer. – *Priapi*: